

יחסי ישראל – תפוצות

אנטישמיות – מה לי ולזה?

כתיבה ועריכה: הליגה נגד השמצה, ישראל

כל הזכויות שמורות לליגה נגד השמצה, ישראל ©

2022

שנאת יהודים – הקהילה והעם – מלווה את העם היהודי משחר ההיסטוריה: החל מדוגמאות מהעת העתיקה, דרך עלילות דם שנפוצו בימי הביניים, ועד לעת החדשה בה הוטבע הביטוי *אנטישמיות* במאה ה-19.

מונח זה כולל בתוכו מרכיבים רבים ורבדים שונים המבטאים את ההשתקפויות של אותה שנאה: החל מהשפלה, נידוי חברתי ואפליה, עלילות דם ופוגרומים, דרך היותו הבסיס לניסיון השמדתו של כל יהודי באשר הוא עלי אדמות, או במלים אחרות, השואה, ואף ניסיונות לערער על הלגיטימיות של מדינת ישראל כבית הלאומי של העם היהודי. בתוך המונח גם מוטמעים סטריאוטיפים בדבר היותם של היהודים חמדנים, רודפי בצע, לא אמינים, ורוקמי מזימות לכאורה. דוגמאות אלו ואחרות מוצאות ביטוי בהיסטוריה של העם היהודי כמו גם במציאות הנוכחית המעידה, לפי הסקרים של הליגה נגד השמצה, על מגמת עליה בתקיפות מילוליות ופיזיות של יהודים ומוסדות יהודיים, הטרדת סטודנטים יהודים בקמפוסים, תחושה הולכת וגוברת של אי בטחון בקרב קהילות יהודיות, ועוד. בשנים האחרונות התופעה אף מתרחבת ומעמיקה, מוטמעת יותר ויותר בשיח הציבורי בעולם כאשר חצי השנאה מופנים לא פעם גם כלפי מדינת ישראל.

הנתונים הבאים, מתוך סקר שערכה הליגה נגד השמצה בקרב יהודי ארה"ב בשנת 2021, מעלים תמונה מדאיגה:

- 59% מיהודי ארה"ב חשים פחות בטוחים בארה"ב כיום, בהשוואה לעשור הקודם
- 49% דיווחו שהם חוששים מהתקפה על בית הכנסת
- 31% מהנשאלים דיווחו שכונם בכינויים מעליבים ברשתות החברתיות
- 13% דיווחו שקיבלו איומים פיזיים
- 13% דיווחו שהם נמנעו מלציין ברשתות החברתיות את עובדת היותם יהודים

כמו כן, באירופה קיימת עליה מדאיגה בדיווחים על אירועים אנטישמיים. את האנטישמיות פוגשים יהודים לא רק במציאות היום-יומית, "ברחוב", אלא גם ברשתות החברתיות ובתעשיית הגיימינג – אם בעת משחקי מחשב מול יריבים ממדינות אחרות ואם בתכנים אנטישמיים המוטמעים במשחקים עצמם.

אנו רואים חשיבות רבה בהעלאת המודעות לתופעת האנטישמיות בקרב בני הנוער בישראל מתוך הכרה בחשיבות הקשר עם אחינו ואחיותנו בתפוצות.

רציונל

מדינת ישראל הינה הבית הלאומי של העם היהודי. חלקנו בוחרים להתגורר בישראל, אחרים חיים במדינות שונות ברחבי העולם. הם אחינו ואחיותנו, בעצם – משפחתנו המורחבת. כאבם הוא כאבנו כאשר הם חווים מתקפות ותקריות אנטישמיות.

עד כמה אנו יודעים על האירועים ומה הם חווים, עד כמה אכפת לנו כישראלים, מה תפקידה של מדינת ישראל וכיצד האנטישמיות משפיעה על יחסינו עם הקהילות היהודיות בתפוצות? על כך ועוד במערך השיעור שלפנינו.

מטרות

- הקניית ידע בנושא הגדרת המונח אנטישמיות
- לימוד הערך של "ערבות הדדית" בהקשר של אנטישמיות
- הבנת החשיבות של חיזוק הקשר בין ישראל והתפוצות

אורך הפעילות

45 דקות

ציוד ועזרים

- מחשב להקרנת סרטונים
- כרטיסיות לפעילות בקבוצות

מהלך הפעילות:

הגדרת המונח אנטישמיות

פיתחו את הדיון בהקרנת הסרטון שבקישור הבא או לחילופין שילחו להם קישור לצפייה בטלפונים הניידים. הסרטון מציג נתונים של הליגה נגד השמצה בנוגע לתקריות האנטישמיות בשנת 2020.

[סרטון הליגה נגד השמצה - נתוני תקריות אנטישמיות בשנת 2020](#)

1. בקשו מהמשתתפים להגדיר את המונח אנטישמיות. שתפו את התלמידים בהגדרה כפי שמופיעה בנספח א'.

2. חלקו את הקבוצה הגדולה ל-3-4 קבוצות קטנות. חלקו לכל קבוצה אחד מהמאמרים הבאים:

[האנטישמיות בקמפוסים האמריקניים: קראו לי "נאצית" ו"עכברוש" \(ynet.co.il\)](https://www.ynet.co.il)

[הטבח בפיטסבורג – הקטלני ביותר בתולדות יהודי ארה"ב - גלובס \(globes.co.il\)](https://www.globes.co.il)

[גל אנטישמיות באירופה: צלב קרס וכתובות נאצה בצרפת, פולין, ספרד ויוון \(ynet.co.il\)](https://www.ynet.co.il)
[מזעזע: כתובות אנטישמיות רוססו על 9 צריפים באושוויץ - כיפה \(kipa.co.il\)](https://www.kipa.co.il)

3. כמו כן, טרם ההתכנסות, כיתבו את השאלות המנחות הבאות על כרטיסים, או הדפיסו את הכרטיסים המופיעים כאן (נספח ב'). כך שכל קבוצה תקבל את שלושת הכרטיסים הבאים. בקשו מהתלמידים לערוך דיון באמצעות השאלות הבאות:

ניתן לעבור בין הקבוצות, לעזור למשתתפים ולהסביר:

- ❖ **כיצד נראית אנטישמיות כיום?** (צלבי קרס, יריקות, דחיפות, קריאות גנאי, צורה מוסוות של הערות ורמזים, ועד רצח יהודים)
- ❖ **כיצד נשמעת אנטישמיות כיום?** באילו אמירות משתמשים? ("חבל שהיטלר לא סיים את העבודה", "יהודים לגז", "ישראל היא נאצית", וכו').
- ❖ **כיצד מרגישים היחיד או הקהילה שחווים אירוע אנטישמי?** (פחד, חשש מהעתיד, חשש לביטחון קרוביהם, תסכול מאי יכולת לחיות חיים ללא פחד או ללא גזענות, עלבון, השפלה, חוסר שקט פנימי וקהילתי, צורך בהגנה על מוסדות יהודים, ועוד).

4. בקשו מכל קבוצה למנות נציג שיכתוב את התשובות.

5. הקדישו מספר דקות לדיון בקבוצות. לאחריו, כנסו את הקבוצות למליאה ונהלו דיון תוך שימוש בשאלות הבאות:

דיון במליאה

א. דיון כללי

1. מה עלה בדיון בקבוצות הקטנות?
2. האם עלה משהו שהפתיע אתכם?
3. מה המסקנה העיקרית העולה מחלק זה של הפעילות? (ניתן להסביר למשתתפים: אנטישמיות יכולה לבוא לידי ביטוי במקומות שונים ובצורות שונות. היא פוגעת ביחיד, בקהילה ובתחושת הזהות והשייכות לחברה הכללית. באופן דומה, גם גזענות כלפי קבוצות אחרות משפיעה באופן ניכר על חברים מאותן קבוצות).
4. מה תפקידה של המדינה בה מתרחשים אירועים אנטישמיים בהגנה על כל קהילה המותקפת על רקע דת או מוצא?
5. מה תפקידה של החברה בהגנה על כל קהילה המותקפת על רקע דת או מוצא?

מומלץ להסביר למשתתפים:

חברה שיש בה פגיעה ביחיד על רקע דתו, צבע עורו, או כל מאפיין זהות אחרת, תאפשר פגיעה גם בקבוצות מיעוט אחרות. חברה שיש בה גילויי גזענות ושנאה לאחר היא חברה

שנפרם בה המרקם העדין של סולידריות חברתית. בחברה כזאת יחלחל אט אט הרצון להתכנס לקבוצה "שלי" ולהתרחק מהאחר, עד כדי פגיעה בלכידות החברתית ובתחושת הביטחון של כולם.

ב. דיון בנושא יחסי ישראל תפוצות

1. ציינו לעיל את התחושות של היחיד והקהילה בעת אירוע אנטישמי. עד כמה לדעתך רגשות אלו משאירים חותם אצל היחיד או הקהילה? האם לדעתך זה משפיע על יחסי הקהילות עם מדינת ישראל?
2. האם לדעתך יש תפקיד למדינת ישראל בהגנה על קהילות יהודיות ואם כן, מהו?
3. מדוע לדעתך חשוב בכלל שישראלים יידעו על תופעת האנטישמיות?
4. כיצד קשור הערך של ערבות הדדית ("כל ישראל ערבים זה לזה") לנושא האנטישמיות?
5. האם נפגשת בתופעת האנטישמיות ברשתות החברתיות או בגיימינג? אם כן, כיצד הרגשת? מה עשית? האם פנית למישהו?
6. האם אתה יודע על מקרים בהם יהודים מסתירים סממנים יהודים כמו מגן דוד או כיפה בזמן טיול בחו"ל? מהי לדעתך ההרגשה במקרה כזה?
7. עם אילו אמירות מטה אתה מסכים ועם אילו לא ומדוע: (תוכל למצוא האמירות בנספח ג')

**הגברת חינוך יהודי בתפוצות
מחד, וחינוך בנושא עמיות יהודית
במערכת החינוך מאידך, יחזק את
הקשר בין ישראל לתפוצות**

**לישראלים איכפת מיהדות
התפוצות, אבל מה כבר אנחנו
יכולים לעשות?**

**למדינת ישראל תפקיד חשוב
בהגנה על קהילות יהודיות**

**לישראלים לא ממש איכפת
כשמתרחשים אירועים
אנטישמיים**

נספחים לפעילות

נספח א'

הגדרת המונח אנטישמיות על ידי וילהלם מאר (1879)

גם אם התופעה של שנאת היהודים באה לידי ביטוי בתקופות היסטוריות, המונח "אנטישמיות" נטבע רק בשנת 1879 על ידי העיתונאי וילהלם מאר (Wilhelm Marr), שאף הקים את הליגה האנטישמית (Antisemiten Liga), וזאת על רקע הלאומנות האירופית באותה תקופה. מאר נחשב ל"אבי האנטישמיות", או המונח אנטישמיות, לא רק בגלל המונח עצמו, אלא ההבנה כי הגדרת האדם כיהודי על רקע מוצא, תרבות או אמונה, מהווה גם עילה לפסילה של האדם, לתפיסה שלו כלא אנושי (דה-הומניזציה), הימנעות מחברות אתו, והאפשרות לקבלתו כאזרח שווה.

הגדרת IHRA - The International Holocaust Remembrance Alliance

לאנטישמיות ישנן הגדרות שונות.

הגדרה מילונאית של תופעת האנטישמיות מספקת הבנה מילולית של המונח. במילון האנגלי מרים וובסטר (Merriam-Webster's) מופיעה ההגדרה הבאה:

"עוינות כלפי, או אפליה כנגד יהודים כדת, מוצא אתני או קבוצה גזעית".

יחד עם זאת, גם הגדרה זאת אינה מאפשרת להבין לעומק את מורכבות התופעה ורבדיה השונים. כיום, ארגונים ופעילים רבים בתחום המאבק באנטישמיות (אם כי לא כולם) אימצו את הגדרת הברית הבינלאומית לזכר השואה IHRA - The International Holocaust Remembrance Alliance, שכינסה 32 נציגי מדינות בשנת 2016. חברי הברית הסכימו על ההגדרה הנותנת ביטוי למורכבויות הרבות של התופעה.

"אנטישמיות הינה תפישה מסוימת של היהודים, אשר יכולה להתבטא כשנאה כלפי יהודים. ביטוי מילולי או פיזי של אנטישמיות כלפי יהודים או אינדיבידואלים לא יהודים ו/או רכושם; כלפי מוסדות של הקהילה היהודית ומבנים יהודים..."

Antisemitism is a certain perception of Jews, which may be expressed as hatred toward Jews. Rhetorical and physical manifestations of antisemitism are directed toward Jewish or non-Jewish individuals and/or their property, toward Jewish community institutions and religious facilities.

[קישור להגדרה המלאה של IHRA בעברית ובאנגלית](#)

הגדרת IHRA אמנם אינה מחייבת משפטית אך היא מעניקה קווים מנחים עבור חוקרים, אישי ציבור, אנשי אכיפת חוק האמונים על בטחון היהודים והקהילות, צוותים באוניברסיטאות וקמפוסים בהם מותקפים סטודנטים יהודים, ראשי קהילות ועוד.

כיצד נראית אנטישמיות?

כיצד נשמעת אנטישמיות?

**כיצד מרגישים היחיד או הקהילה
החווים אירוע אנטישמי?**

**חינוך יהודי בתפוצות וחינוך
בנושא עמיות יהודית במערכת
החינוך יחזק את הקשר בין ישראל
לתפוצות**

**לישראלים איכפת מיהדות
התפוצות, אבל מה כבר אנחנו
יכולים לעשות?**

**למדינת ישראל תפקיד חשוב
בהגנה על קהילות יהודיות**

**לישראלים לא ממש איכפת
כשמרחשים אירועים
אנטישמיים**